

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Даниела Любенова Колева, СУ “Св. Климент Охридски”

ПН 3.1. Социология, антропология и науки за културата

върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност

доцент по ПН 3.1. Социология, антропология и науки за културата,

обявен в Държавен вестник бр. 38 от 24.04.2026 г.

с кандидат гл. ас. д-р Милена Иванова Ангелова

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

Гл. ас. д-р Милена Ангелова е представила за участие в конкурса за доцент по ПН 3.1. Социология, антропология и науки за културата хабилитационен труд (монографията *Социалната болест. Туберкулозата в България през първата половина на XX век*); 20 статии, от които две в реферирано и индексирано списание; три студии в реферирано и индексирано списание и глава в колективен том. Седем от статиите са на английски език и една на руски. Трудовете са в тематичната област на конкурса. Представените от кандидатката материали напълно съответстват на минималните национални изисквания, като по редица показатели значително ги надхвърлят.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

1. Оценка на монографичния труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора.

Монографията *Социалната болест. Туберкулозата в България през първата половина на XX век* е първото цялостно и многоаспектно изследване на туберкулозата като социален проблем, който мобилизира дискурси, политики и институции. Изследването е базирано на внушителен корпус от извори, включващ архиви на организации и личности, специализирани и популярни публикации в периодичния печат, управленски програми и пр., допълнени с богат визуален материал. Немалка част от тези извори са обект на изследователско внимание за първи път.

Милена Ангелова си поставя за цел да изясни ключови въпроси относно туберкулозата в нейните социални измерения: развитието на експертното знание и неговите интелектуални и институционални контексти; конструирането на заболяването като социален проблем; формите на ангажиране с този проблем и тяхната динамика. Формулирайки по този начин своите изследователски въпроси, авторката прекрива дисциплинарите рамки на историята на медицината и работи плодотворно на границата на социалната история, историческата антропология и антропологията на медицината. Нейната изследователска програма се вписва успешно в съвременните тенденции към търсене на интердисциплинарни подходи и транснационални контекстуализации.

Насочвайки вниманието към социалните, политическите и културните аспекти на избрания здравен проблем, т.е. към “обществения отговор на болестта – политиките и практиките, свързани с туберкулозата като ‘социална болест’” (с. 9), Ангелова използва този казус, за да проследи в дълбочина формирането на биополитиките на модерната българска държава. Особено ценен неин принос е изясняването на връзките между дискурсивното конструиране на туберкулозата и променящите се медицински теории, както и корелирането му с по-обща интелектуални и идеологически течения, като евгениката през 30-те години, продуктивизма и съветизацията в здравеопазването през 40-те.

Оригиналноста на представения труд се състои и в умелата “игра с мащаба” (Ръовел). Авторката систематично работи на национално и локално ниво, като уместно прави и транснационални контекстуализации. Нещо повече, Ангелова не само не се ограничава с институционалния подход, но съвсем логично приоритизира перспективата “отдолу–нагоре” като насочва вниманието си и към локални организации и граждански инициативи. В това отношение особено ценна е последната глава, в която авторката прилага историко-антропологически подход, за да уплътни разказа като включи в него микроисторията на отделни институции и преживяванията на пациентите и работещите в тях. Дори когато работи с архивни документи, Ангелова предлага антропологичен прочит, постигайки емпирично плътна картина и задълбочено разбиране на микропроцесите, без да изпуска от погледа си техния контекст. Това е методологически принос, който заслужава висока оценка.

Накрая държа да отбележа добрия академичен стил на монографията, коректните позовавания и най-вече – премерените и добре обосновани интерпретации, доказателство за изследователската зрялост и добросъвестност на кандидатката.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации.

Представените за конкурса статии и студии се разполагат в няколко основни тематични кръга, отразяващи диапазона на изследователските интереси на кандидатката. Първият е в органична връзка с дисертационния проект на Милена Ангелова и обхваща аграрната модернизация в България. Като особено иновативни и приносни откроявам статиите, посветени на модернизиращата роля на производството и разпространението на знание, вкл. възникването на аграрната социология, трансфера на методи и концепции в регионален Югоизточно-европейски контекст.

Втората група статии е посветена на друг аспект на модернизацията, а именно приноса на обществени организации и фондации, работили в сферата на здравеопазването през междувоенния период: Дружеството за борба с туберкулозата и Съюзът за закрила на децата; Рокфелеровата фондация и Американската блискоизточна фондация. Фокусът върху тези неинституционални агенти на модернизацията е несъмнен принос на авторката, успешно продължаващ

изследователската традиция, започната от Кристина Попова с “Националното дете” и развивана с проучвания върху доброволчески и благотворителни организации.

В тясна връзка с тях е третата група статии, посветени на историята на медицината и здравеопазването, в частност на борбата с туберкулозата. Сред тях като особено важни принося откроявам статията “Социално конструиране и идеологизация на болестта – туберкулозата в България 1944–1951 г.” и студията “Последният кръстоносен поход’. Международните контексти на борбата с туберкулозата”, която разглежда глобализацията на противотуберкулозните мерки през първата половина на XX век.

Към посочените тематични центрове следва да се добави още едно измерение, което свидетелства за методологическите интереси и постижения на кандидатката. Милена Ангелова владее и успешно прилага биографичния подход, което е видно от статиите, посветени на личности: Дина Твърдишка, д-р Йосиф Любенов, д-р Сергей Ростовцев, Валентина Невская. Не бива да се пропуска и нейният значителен опит в теренната антроположка работа, резултат от който е задълбочено изследваният и увлекателно представен казус с. Дивля.

Във всички свои публикации Ангелова запазва характерния си изследователски почерк, отличаващ се със скрупулъзно отношение към първоизточника и включването му в авторския текст с добре подбрани цитати, внимание към детайлите, вкус към визуализацията. Същевременно авторката систематично избягва “методологическия национализъм” като контекстуализира своите казуси в рамките на транснационални влияния и трансфери.

3. Цитиране от други автори.

Трудовете на Милена Ангелова са широко цитирани в публикации по история на медицината, включително авторитетни издания като *A Global History of Medicine* (Oxford University Press), по история на социалната работа и здравеопазването, история на жените, историческа антропология и пр. Както се вижда от представените данни по група показатели Д от Минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност “доцент” (съгласно ЗРАСРБ), събраните точки от цитирания надхвърлят многократно изискуемия минимум.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката.

Д-р Ангелова е участвала в няколко изследователски проекта, сред които два международни с финансиране от ЕК в рамките на Седмата рамкова програма и Хоризонт 2020. Като участничка в единия от тях (“Европейският Левиатан: наследството на следвоенната медицина и общото благо”) мога да свидетелствам за нейния съществен принос.

Освен това бих желала да подчертая участието на Милена Ангелова в един творчески проект със значителен обществен отзвук: пътуващата изложба за съпротивата на жените-мюсюлманки по време на комунистическия режим.

III. Учебна и преподавателска дейност

Д-р Ангелова е преподавала множество лекционни курсове като главен асистент в ЮЗУ “Неофит Рилски”, значителна част от които попадат в тематичната област на настоящия конкурс: Историческа антропология, Аграрни модернизации и политики за селското пространство в България, Институции и политики на паметта, Етнически и религиозни общности в Кавказкия регион и др. С този свой преподавателски опит тя е напълно подготвена да заеме длъжността “доцент” в НБУ, където вече е подготвила курсове по Медицинска антропология и Социална история. Оценката на студентите за акад. 2024-25 г. – Отличен 5,54 е още едно доказателство за това.

IV. Лични впечатления от кандидата

Познавам Милена Ангелова от периода на нейната докторантура с активното ѝ участие в Балканистичния семинар и организирането на ежегодната Кръгла маса. С интерес и удовлетворение следя нейното академично развитие вече две десетилетия. Познавам я като задълбочена изследователка със свой оригинален поглед и дарба за общуване и екипна работа.

V. Заключение

Въз основа на гореказаното без колебание препоръчвам на уважаемия Академичен съвет на НБУ да избере гл. ас. д-р Милена Иванова Ангелова за доцент по ПН 3.1 Социология, антропология и науки за културата. Този избор ще бъде не само напълно заслужено и отдавна дължимо израстване в нейната академична кариера, но и перспективно решение за кадровото осигуряване на Университета.

Дата: 08.09.2026

Подпис

Даниела Колева